

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt: Inovace oboru Mechatronik pro Zlínský kraj Registrační číslo: CZ.1.07/1.1.08/03.0009

4.3. Demodulátory

Demodulace

Jako demodulace je označován proces, při kterém se získává z modulovaného vysokofrekvenčního nosného signálu (nosné vlny) zpět modulační signál.

Demodulace se uskutečňuje pomocí nelineárních obvodových prvků zapojených do obvodů, které se nazývají demodulátory nebo též detektory.

4.3.1 Demodulace amplitudově modulovaného signálu – AM vln

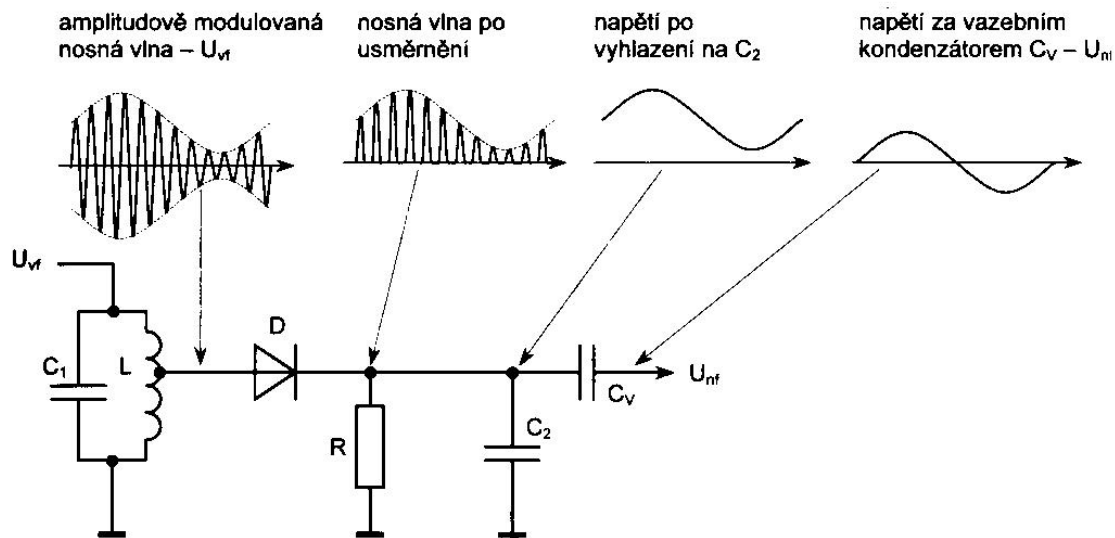
Nejčastěji se používá tzv. diodový detektor.

Amplitudově modulované vysokofrekvenční napětí je odebíráno z rezonančního obvodu LC_1 , naladěného na frekvenci vysokofrekvenčního nosného signálu (nosné vlny).

Detekční dioda D propustí pouze kladné části signálu, které na rezistoru R vytvoří proměnný úbytek napětí.

Kondenzátor C_2 potlačí (svede na zem) vysokofrekvenční zvlnění (zbytky vysokofrekvenčního nosného signálu) nedomulovaného napětí.

Nízkofrekvenční signál U_{nf} je do dalšího obvodu odebírán přes vazební kondenzátor C_v , který nepropustí stejnosměrnou složku napětí.

Obr.1 Diodový detektor

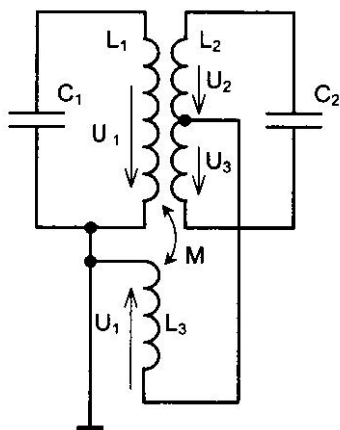
4.3.2 Demodulace kmitočtově modulovaného signálu - FM vln

Pro demodulaci kmitočtově modulovaných signálů se používají obvody, jejichž výstupní napětí je přímo úměrné kmitočtu vstupního napětí.

Základní kmitočtové demodulátory jsou :

- fázový diskriminátor
- poměrový detektor

Základem obou zapojení je dvojice vázaných rezonančních obvodů s výstupním vinutím rozděleným na dvě poloviny.

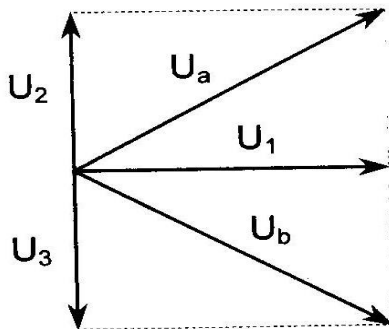

Obr.2 Princip fázového diskriminátoru

Napětí U_2 a U_3 tohoto vinutí jsou proto vzájemně posunuta fázově o 180° a jsou stejně velká.

Při rezonanci na kmitočtu nosné nemodulované vlny jsou tato napětí U_2 a U_3 fázově posunuta oproti vstupnímu napětí U_1 ze vstupního obvodu o 90° .

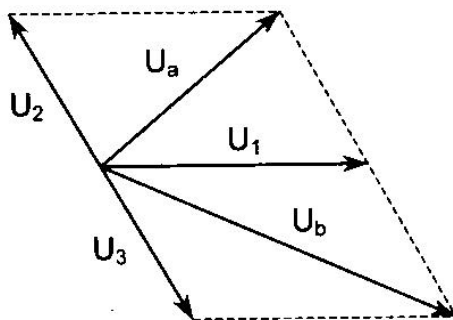
Poměry ve vázaných obvodech dle obr.2 jsou nejlépe vidět z vektorového vyjádření příslušných napětí – viz obr. 3. Z obrázku je patrné, že vektorové součty obou napětí U_2 a U_3 s napětím U_1 v absolutní hodnotě jsou stejně velké ($U_a = U_b$). To vše platí pouze při rezonanci.

Obr.3 Vektorové sčítání napětí fázového diskriminátoru – obvod v rezonanci

Sníží-li se kmitočet modulované vlny pod rezonanční kmitočet, dostane výstupní kmitavý obvod kapacitní charakter. Tím se změní fázové poměry tak, že napětí U_2 a U_3 nebudou již posunuta o 90° oproti U_1 a vektorovým součtem napětí U_2 s U_1 a U_3 s U_1 dostaneme dvě nestejná napětí U_a a U_b znázorněná na obr.4.

Při zvýšení kmitočtu vstupního signálu (modulované vlny) nad rezonanční kmitočet má výstupní kmitavý obvod indukční charakter. Dojde k fázovému posuvu v opačném smyslu než v předchozím případě.

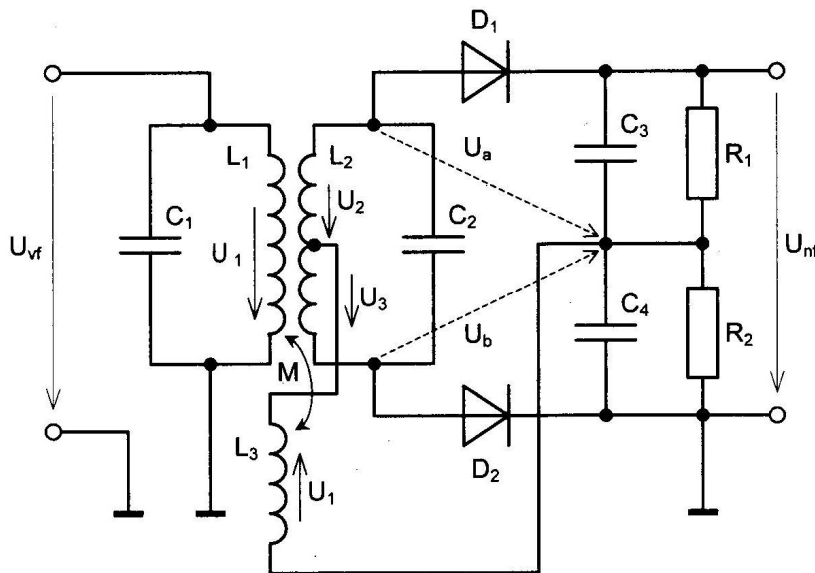

Obr.4 Vektorové sčítání napětí fázového diskriminátoru – obvod při sníženém kmitočtu

a) Fázový diskriminátor

U fázového diskriminátoru na obr. 5 se napětí z obou polovin výstupního vinutí U_a a U_b usměrňují diodami D_1 a D_2 a na kondenzátorech C_3 a C_4 jsou opačná napětí, která se odečítají. Při rezonanci je proto výsledné usměrňené napětí na výstupu nulové.

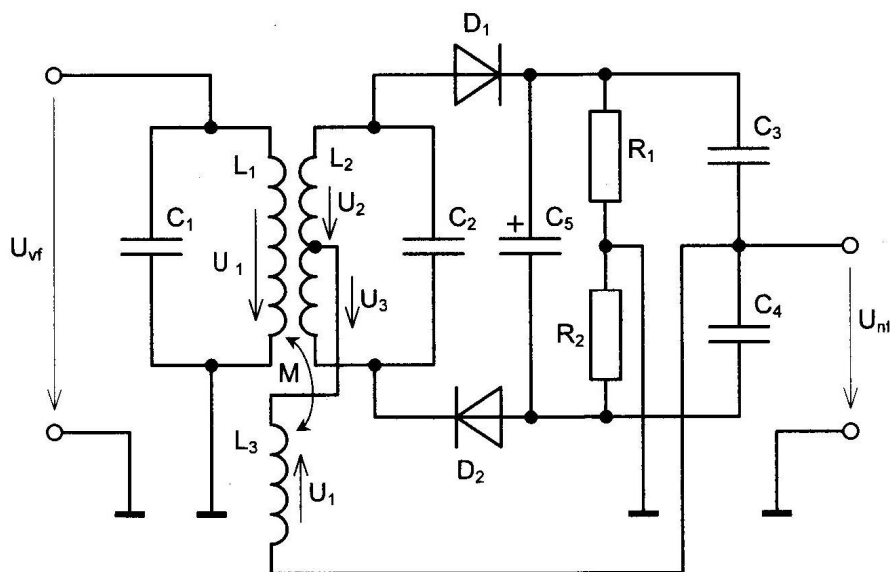
Při přivedení kmitočtově modulovaného signálu se napětí U_a nerovná U_b a na výstupu fázového diskriminátoru se objeví modulační napětí U_{nf} .

Obr.5 Fázový diskriminátor

b) Poměrový detektor

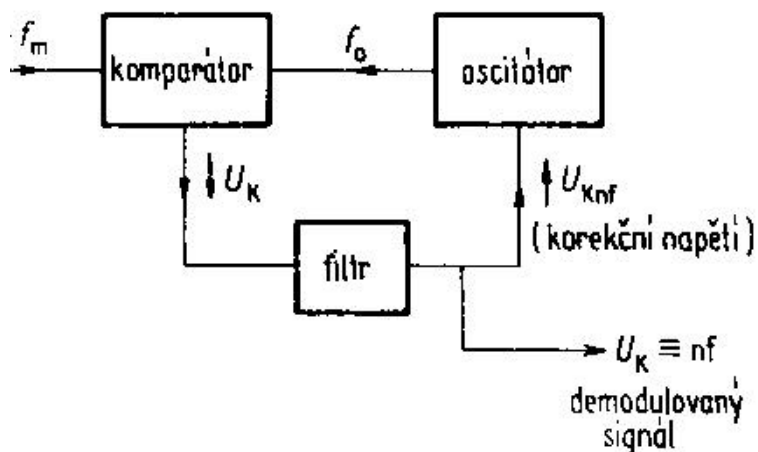
Poměrový detektor na obr.6 je svým zapojením a funkcí téměř shodný s fázovým diskriminátorem. Získávají se v něm rovněž dvě napětí U_a a U_b , která vznikají vektorovým součtem napětí U_2 a U_3 z obou polovin výstupního vinutí s napětím U_1 , přivedeným do středu výstupního obvodu. Napětí U_a a U_b se usměrňují diodami D_1 a D_2 , které jsou zapojeny s vzájemně obrácenou polaritou. Na kondenzátoru C_5 tak vznikne součet obou usměrňených napětí, který je konstantní. Při změnách kmitočtu kmitočtově modulovaného signálu se však hodnoty těchto napětí na kondenzátorech C_3 a C_4 vzájemně mění. Z kapacitního středu, vytvořeného kondenzátory C_3 a C_4 se proti zemi odebírá napětí U_{nf} , které odpovídá demodulovanému nízkofrekvenčnímu signálu.

Obr.6 Poměrový detektor

c) Kmitočtový demodulátor se synchronizovaným oscilátorem - fázový závěs.

Fázový závěs PLL (Phase-Lock Loop = fázově zavěšená smyčka) se skládá z oscilátoru, jehož kmitočet f_o je řízen napětím U_K z výstupu porovnávacího obvodu – komparátoru a obvodu zpětné vazby, do které je vložen nízkofrekvenční filtr typu dolní propust. Kmitočet oscilátoru se jen málo liší od kmitočtu přiváděného signálu.

Obr.7 Fázový závěs

Komparátor porovnává fázi signálu oscilátoru s fází přiváděné frekvenčně modulované vlny a podle velikosti jejich odchylky se na jeho výstupu mění korekční napětí U_K . Tímto napětím se oscilátor přesně doladuje na shodný kmitočet a shodnou fázi, jakou má přiváděný frekvenčně

modulovaný signál. Při změnách frekvence přiváděné frekvenčně modulované vlny vzniká v porovnávacím obvodu – komparátoru různě velké korekční napětí U_K . V obvodu zpětné vazby, kterou se z komparátoru do oscilátoru přivádí korekční napětí U_K je zařazen filtr, který nepropouští vysokofrekvenční signál, ale pouze nízkofrekvenční korekční napětí U_{Knf} . Toto napětí je zároveň demodulovaným nízkofrekvenčním signálem.

Použitá literatura:

- Kesz, J.: Elektronika I – analogová technika
- Bezděk, M.: Elektronika I
- Uhlíř, J. a kol.: Elektronika